

MENS

DIER

Duiven liefhebben
wordt duiven hebben

Het duivenjong

Er streek een klucht postduiven
neer op de akker naast de boerderij.
Jantje van acht had gehoord
dat je ze kon vangen door zout
op hun staartjes te leggen.

Dus nam hij een handje vol zout
uit de keuken, sloop voetje
voor voetje het veld in,
maar opeens vlogen ze allemaal op.
Hij gooide ze het zout na.

Met zijn kopje naar beneden,
teleurgesteld liep hij terug
naar huis, een illusie armer
een wijsheid rijker, maar
zijn duivenhartstocht was gewekt.

DIEZE

Met lange schaduwen over haar schouders
welvend over haar zilvergrijs gewaad,
met een felle fonkelende blik in haar ogen,
uitslaande kracht in haar wijde vleugelslag -

daar waar een zee van licht zich spreidt
en twee geliefden in hartstochtelijk omarmen
samenstromen in elkaar, zag een engel haar
klapwiekend vechten met de diepe dood.

Toen was daar een reddende strelende hand,
die haar uittilde boven koude angst.
Een stem zong tegen de luchten een liefdeslied;
huiverend richtte zij zich op naar het licht.

Nu stroomt zij uit in wolken en duikt
in de veilige haven van een eigen huis.
Zij suist langs de bomen, die zingend
haar noemen bij haar eigen naam 'Dieze'.

Jan

Dieze

Hij was zestien jaar.
Dat is voor een duif heel oud.
Hij kon nog net opvliegen
maar het dalen deed pijn.

Toch werd hij nog verliefd,
teder en zorgzaam :
het jongste duivinnetje
werd zijn bruidje.

Hij beklom haar en danste
de vruchtbaarheidsdans,
met zijn stramme benen
maar vreugdevol als weleer.

Beurtelings bebroedden zij
de tweelingetjes in de schaal.
Maar wat duurde het lang,
er kwamen geen kleintjes uit.

Zijn zaad was geen vruchtzaad
maar liefdeszaad geworden.
Zonder zorgen voor anderen
hadden zij aan elkaar genoeg.

Koning David

We noemden hem de Grootvader.
Hij was zeventien jaar.
Dat is heel oud voor een duif,
maar niemand van zijn soortgenoten
vond hem een oude doffer.
Dieren weten van elkaar niet
hoe oud ze zijn,
laat staan van zichzelf.
Daar hebben alleen mensen last van.
Wanneer hij op de schoorsteen zat,
spreidde hij zijn vleugels
als een adelaar.
Dan voelde hij wie hij was:
de stamvader, koning
der Birminghamrollers.
Hij was de enige,
die ons 's morgens tegemoet kwam
vliegen om uit de hand te eten.
De laatste veertien dagen
van zijn leven had hij
in het vrouwenverblijf doorgebracht.
Twee dagen voor zijn dood
was hij nog als eerste
de lucht in gegaan.
En daags tevoren zagen wij nog
hoe hij paarde met het jongste
duivinnetje, eenzelfde bruinbontje
als hijzelf met dezelfde grote
witte bef die heel de familie droeg.
David en Sjoela noemden we hen.

Op Paasmorgen was hij ineens dood.
We wasten zijn pootjes en legden
hem voorzichtig in een mandje.
Dicht bij de heilige eik,
onder een blauwgroene spar
groeven we een bereklauw uit.
In het kleine ruitvormige grafje
legden wij David op zijn zij.
Hij had zijn vleugels
als het habijt van een monnik
om zich heengeslagen.
We hadden hem liefdevol een kusje
en een kruisje meegegeven
en hem bedankt voor zijn vriendschap
en zijn nageslacht.
We strooiden aarde over hem heen -
compost van vorige levens,
groeiaarde voor een nieuw bestaan.
Deze lieve duif liet in ons
de boodschap achter:
alleen als je je bewust wordt
van de kleine mysteries van het leven,
zul je het grote mysterie
van God kunnen bevroeden.
We namen de bereklauw mee naar huis
en plantten hem in de volière.
Maar op die dag wilde Sjoela niet
met de andere duivinnen gaan vliegen.
Zij bleef alleen in het hok
en treurde.

Die Piet

Het was Sinterklaasavond bij de familie Klaassen. Alle stamleden beschouwden het als een familierecht dat zij Sinterklaas ofwel op bezoek kregen ofwel zelf mochten vertegenwoordigen. Hij was óók een Klaassen! Maar nu in 1943, tijdens de Duitse bezetting, was er geen stoomboot uit Spanje waarmee Sint Niklaas weer aankwam. Ook hij was ondergedoken.

Het was die avond ijzig koud, de daken waren glad en glommen van opgevroren rijm. Op zolder leefde een onderduiker zijn verborgen leven. Een jaar eerder was hij door de Duitsers opgepakt en naar Frankfurt getransporteerd om te arbeiden in de wapenindustrie. Met andere lotgenoten leefde hij in barakken, die vlak bij de fabrieken lagen. Iedere nacht hoorden zij de Engelse vliegtuigen over komen en dreigde er weer een bombardement. Kou en tocht en ongedierte trok door kieren van de bouwvallen. Overdag klonken hun de harde Duitse bevelen om de oren. Dit was een hel! Toen hij voor het eerst met verlof mocht, dook hij meteen onder. Voortaan werd hij dus gezocht.

De onderduiker heette Piet. Op de open zolder was een laken gespannen over de wasdraden; daaronder stond zijn bed. Een dakkapel gaf licht en lucht. Meestal bracht hij zijn avonden door bij de familie beneden, maar deze avond bleef hij boven. Tegen het vallen van de avond was hij een NSB-er tegengekomen, die een paar deuren verder woonde in de straat. Zoals die vent hem aankeek en nakeek toen hij bij de familie Klaassen binnenging... Dit voorspelde niet veel goeds.

Hij was op het ergste voorbereid. Hij hield zijn kleren aan om onmiddellijk te kunnen vluchten als er onraad was. De kou hing in huis. Hij trok een dikke duffel aan die hij aan een haak zag hangen en waakte. Hij twijfelde of hij wel in huis zou blijven. Wat moest hij aanvangen als er een razzia op hem werd gehouden en er dus huiszoeking zou plaatsvinden? Geleidelijk nam de angst bezit van hem. Hij wist : er is maar één vluchtroute - door de dakkapel het dak op. Maar dan zou hij een grote moeilijkheid op zijn weg tegenkomen. Zijn huisbaas was nl. een duivenman. De helft van de zolder had hij vertimmerd tot duivenhok; de helft van de dakkapel had hij benut als vlieggat met de trengels naar binnen. Daarnaast was een smal raampje dat naar buiten openging. Daardoor zou hij zich dus moeten heenwringen om op het dak te komen. Toch was dat de enige manier om te ontsnappen, dacht hij op dat moment. En toen gebeurde toch wat hij gevreesd had. Met een schok schoot hij overeind - wat hoorde hij?

Het was rond negen uur dat twee SS-ers met hun geweer-kolven tegen de voordeur bonkten. Door de korte gang stapten zij meteen de keuken binnen en blaften 'Ausweis'.

Wie waren die mannen? Droomde de een 's avonds op zijn kamer waar hij was ingekwartierd van 'Frohe Weihnachten' samen met vrouw en kinderen zingend 'O Tannenbaum'? En de ander, voelde die al vertedering in zich opkomen als beelden van 'die Heimat' hem voor de geest kwamen : hoe zijn kinderen zich zouden verdringen rond de Kerstman, wanneer die pakjes zou komen uitdelen als zij neerzaten rond het haardvuur?

Maar nu dreunde het commando door heel het huis 'Wo ist der Pietermann'...

In die enkele seconden die er nog waren -om te beslissen zich over te geven of op de vlucht te slaan- gingen zijn gedachten vlugger dan de tijd. In een oogwenk overzag hij de hele situatie : het was te laat om te vluchten. Voordat hij zich door het raampje zou hebben gewerkt en door de dakgoot het hoekhuis had bereikt om daar langs de gootpijp weg te komen, hadden ze hem al lang gepakt. En dan : hij moest ook door de goot van de NSB-er. Nog erger : als ze hem met hun grote zoeklichten zouden zien vluchten, zouden ze hem niet vragen om naar beneden te komen, maar hem onmiddellijk als grof wild naar beneden schieten. Bij huiszoeking zouden ze meteen zien dat hij gevlucht was : zijn nachtgoed lag er - en het raampje was opengegaan.

De ingeving die Piet toen kreeg, kon van niemand anders komen dan van Sinterklaas zelf, de heilige van de surprises. Ineens wist hij wat hij moest doen : de tegenaanval inzetten. Maar hoe? Dat vertelde hem Sinterklaas.

Tegen het gevaar invluchten, de vijand recht tegemoet. Dat kan alleen maar op Sinterklaasavond. Het flitste door zijn hoofd welk wapen hij kon gebruiken. Hij rukte het Sinterklaas-kostuum dat aan de muur hing van de haak, sloeg de roodpurperen mantel om en veranderde in Sinterklaas. Dit was de volledige uitrusting waarmee Jan Klaassen ieder jaar, hoog te paard gezeten door het dorp trok en zegenend alle vijandschap bezwoor. Vliegenvlug deed Piet de baard om met een elastiekje achter zijn oren, zette de mijter op, schoof de witte handschoenen aan en greep de staf. Beneden hoorden ze gestommel op de trap. Daar stond hij dan plotseling in de deuropening van het trappegat, oog in oog met zijn doodsvijanden. Het was of zij even terugdeinsden.

Sinterklaas maakte meteen een zegenend gebaar en zei in zijn beste Duits 'Guten Abend, meine Herrn'. En het leek of zij aan de grond genageld stonden toen de Hoge Heilige Verschijning hen rechtstreeks de vraag stelde 'Wem suchen Sie?' 'Pietermann' brachten zij uiteindelijk uit.

Toen was het woord aan Sinterklaas. In rauw gebroken Duits, dat alle gedeporteerde nederlandse jongens onder elkaar spraken (en niet beter dan dat), antwoordde hij : 'Ah, der Pietermann, er ist nicht zu Hausen - er lauft über die Dacke und ströjt Pfeffernote in die Schursteine für süsse Kinder'. Dan boog hij naar Katrijn Klaassen, liet zijn ring door haar kussen en zegende ook hen.

Toen werd het de SS-ers te machtig. Ze salueerden, sloegen de hakken van hun laarzen tegen elkaar en marcheerden de gang uit, zonder te groeten, zonder nog om te zien.

Toen was het even helemaal stil in huis. En dan begon de een te lachen, de ander te huilen en kropen de kinderen onder de tafel vandaan. 'Piet, Piët, Piet' riepen zij toen Sinterklaas zijn baard afdeed en zijn mijter afzette.

Zo'n omarming als er toen volgde, had op Sinterklaasavond niet eerder plaatsgevonden. En ieder gelóofde! Nog steeds redt de Goedheilig Man mensen uit barre nood. Maar wat nu? Diezelfde avond nog vertrok Piet in het diepe donker naar een boerderij die gelegen was aan de rand van het bos. De boer die daar woonde was een vriend van Jan, de jaarlijkse Sinterklaas. Die mocht dan de schimmel komen halen van de boer, om het paard van Sinterklaas te zijn.

Diezelfde nacht gebeurde er nog meer. Ook Jan Klaassen was overdonderd door het plotselinge gevaar voor heel zijn gezin. Voordat hij met Piet in het holst van de nacht, dwars over velden en bevroren weilanden op weg ging naar de afgelegen boerderij, deed hij zijn vier postduiven in de mand. Hij wist : vanaf dit moment is het levensgevaarlijk clandestien nog postduiven te houden. Als je werd gepakt, kon je op beschuldiging van spionage naar een concentratiekamp worden gedeporteerd. Zij konden immers als geheime postboden worden ingezet...

Nergens zag je nog postduiven in de lucht - een enkele roekeloze duivenman waagde het er nog op, iets van zijn stam over te houden. Jan Klaassen had een koppel krassen en een koppel blauwbanden gehouden. Al drie jaar zaten ze opgesloten in de schemer van een zolderkamer. Hoe durfde Jan toch zo'n levensgroot risico te nemen? Dat was omdat hij Sinterklaas was. Hij was niet alleen goedheilig maar ook goedgelovig en meende rechtstreeks onder bescherming van de echte Sint te staan.

Die nacht bracht Jan Klaassen Piet, maar dus ook zijn duiven in veiligheid. Een beter onderduikadres was er geen. Piet leefde er helemaal op. Hij werkte mee op het land en ging bij het gezin horen. Hij mocht 'boteren' met de jongste dochter van de boer Jeanne. De boerin zei : wat is die Piet een aardige jongen! Op deze manier kreeg ook de familie Klaassen een goedbesmeerde boterham.

Iedere dag zorgde Piet voor de vier postduiven die zijn lotgenoten waren. Zij kenden elkaar door en door van de tijd op zolder - zij kenden elkaars geluiden - hoeveel hadden ze al met elkaar gepraat! Het was ook een uitstekend kosthuis : voer was er genoeg, maar het eigen kostje scharrelen op een pasgemaaid korenveld was er niet bij. Ook niet van die wijde rondjes vliegen boven het dorp en dan neerstrijken op het dak van de schuur. Echte onderduikers waren zij. Het enige voordeel was, dat zij zo geen 'veldduiven' konden worden, wat hen in hun latere vliegcarrière goed van pas zou komen. Zij waren immers bestemd voor St. Etienne! Hokvaste honkvaste duiven waren het - geen vliegduiven meer want hun vleugels waren verstijfd na vijf jaar op een schapje zitten. Misschien waren ze intussen hun oriëntatievermogen ook wel grotendeels kwijtgeraakt. Er mochten geen jongen bijkomen, dus werden ze gescheiden gehouden; maar de doffers troostten elkaar en de duivinnen troostten elkaar. Dit was hun gevangenis, waarin ze de vele stille uren met elkaar doorbrachten, zinloos en uitzichtloos - ook al sprak Piet hen moed in. Ieder jaar hadden de duivinnen op de grond, in een hoek van het hok geprobeerd om voor nageslacht te zorgen : ieder jaar hadden ze vijf keer achter elkaar eieren gelegd en bebroed. Dat waren zo'n honderd eieren in die vijf jaar! Maar nooit kwamen ze uit. Telkens begonnen ze weer opnieuw, maar na drie weken liepen ze van het nest als het doodstil bleef in de eieren. Ook raakten ze voortdurend gestresst, omdat de wisselingen bij het broeden nooit klopten. Waar bleven de mannen als het hun beurt was? In het aangrenzende hok zaten die troosteloos toe te zien. Al die tijd verdroegen ze met z'n vieren de pijn van de liefde.

Maar toen kwam ook voor hen de bevrijding in zicht. Piet liet ze alvast paren. Op de dag van de bevrijding mochten de eerste piepers met de ouden de lucht in. Bevrijdingsfeest alom! Piet was zonder erg een echte duivenman geworden. Hij was van duiven gaan houden - ze kwamen zelfs op zijn hand zitten als hij ze ging voeren. Dit werd vriendschap voor het leven.

Want : toen de oorlog was afgelopen en Piet terug naar huis ging, kreeg hij van Jan Klaassen de twee kweekkoppels mee. Er gebeurde nog meer : een jaar later trouwde Piet met de dochter van de boer. Wat een onderduiker die Piet!

Jan

Bruidsvlucht

Op hun zilveren feest
daalde een witte duif
op het bruidspaar neer.

Heilige geest had haar
bevlogen, enkel liefde
had zij gebaard.

Zo vlogen zij samen
de hoge vlucht
van een liefdespaar.

